

A Közbeszerzési Hatóság keretében működő Tanács 2024. szeptember 12-én új útmutatót adott ki az aránytalanul alacsony ár vizsgálatával kapcsolatban.

A közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény (továbbiakban: Kbt.) 72. § (1) bekezdése értelmében az ajánlatkérő az értékelés szempontjából lényeges ajánlati elemek tartalmát megalapozó adatokat, valamint indokolást köteles írásban kérni és erről a kérésről a többi ajánlattevőt egyidejűleg, írásban értesíteni, ha az ajánlat a megkötni tervezett szerződés tárgyára figyelemmel aránytalanul alacsony összeget tartalmaz az értékelési szempontként figyelembe vett ár vagy költség, vagy azoknak valamely önállóan értékelésre kerülő eleme tekintetében. Azonban a jogszabály nem definiálja pontosan, hogy mit is jelent az aránytalanul alacsony ár, azt minden esetben az ajánlatkérőnek az eset összes körülményének ismeretében kell megítélnie.

A jelen tájékoztatásban összefoglaló útmutatóban szereplő tanácsi iránymutatásokat az aránytalanul alacsony ár megítélésével kapcsolatban. Ezen iránymutatásokat a gazdasági szereplőknek, mint ajánlattevőknek is célszerű figyelembe venni a megajánlott árak tekintetében az adott közbeszerzési eljárás során.

Az aránytalanul alacsony ár vizsgálatának célja:

Az aránytalanul alacsony ár vizsgálatának célja egyrészt, hogy a szerződés a megajánlott áron valóban teljesíthető legyen, másrészt a gazdasági észszerűséggel össze nem egyeztethető ellenszolgáltatással versenylőnyt szerezni kívánó ajánlattevők kizárása az ajánlatok értékeléséből. Annak megítéléséhez, hogy a szerződés tárgya milyen ajánlati áron valósítható meg, az ajánlatkérő többek között a korábbi tapasztalataira, a becsült érték meghatározásakor figyelembe vett adatokra, valamint a piaci viszonyokra tud támaszkodni, de figyelemmel kell lennie a beszerzési tárgy specialitásaira is. Amennyiben a fenti, illetve további releváns szempontok, mint viszonyítási pontok alapján megajánlott ellenszolgáltatás aránytalanul alacsonynak minősül, beáll az ajánlatkérő indokoláskérési kötelezettsége. A vizsgálat célja, hogy ajánlatkérő meggyőződést szerezhesen az ajánlat adott áron való teljesíthetőségéről, de az ajánlatkérői vizsgálat során is figyelemmel kell lenni az arányosság elvére, így az áringoklás kérés, illetve a kiegészítő áringoklás kérések nem irányulhatnak az ajánlattevők ellehetetlenítésére.

Az ajánlatkérő érdeke, hogy olyan szerződést kössön meg, amely megalapozottan teljesíthető, így ne kerüljön a szerződés hatálya alatt olyan helyzetbe, hogy a nyertesként szerződő ajánlattevő olyan okból nem tudja a szerződést teljesíteni, amely körülmény kellő körültekintéssel már a közbeszerzési eljárás során, a közbeszerzési szerződéskötést megelőzően tisztázható lett volna.

Az aránytalanul alacsony ár vizsgálata során egyrészt a teljes ellenszolgáltatást, másrészt az egyes, önállóan értékelésre kerülő tételeket lehet aránytalanul alacsonynak minősíteni. Ez utóbbira akkor is lehetősége van az ajánlatkérőnek, ha a megajánlott összár egyébként nem minősül aránytalanul alacsonynak, de az önállóan értékelésre kerülő tételek azonban alacsonynak minősülnek. Amennyiben meghozta az ajánlatkérő a döntését az aránytalanul alacsonynak minősítés tekintetében, ezt követően az értékelés szempontjából lényeges ajánlati

elemek tartalmát megalapozó adatokat, valamint indokolást köteles írásban kérni az érintett ajánlattevőtől.

Az aránytalanul alacsony ár vizsgálata során egyrészt a teljes ellenszolgáltatást, másrészt az egyes, önállóan értékelésre kerülő tételeket lehet aránytalanul alacsonynak minősíteni. Ez utóbbira akkor is lehetősége van az ajánlatkérőnek, ha a megajánlott összár egyébként nem minősül aránytalanul alacsonynak, de az önállóan értékelésre kerülő tételek azonban alacsonynak minősülnek. Amennyiben meghozta az ajánlatkérő a döntését az aránytalanul alacsonynak minősítés tekintetében, ezt követően az értékelés szempontjából lényeges ajánlati elemek tartalmát megalapozó adatokat, valamint indokolást köteles írásban kérni az érintett ajánlattevőtől.

Aránytalanul alacsony ár miatt csak akkor nyilvánítható az ajánlat érvénytelenné, ha a közölt információk nem indokolják megfelelően, hogy a szerződés az adott áron vagy költséggel teljesíthető. Ennek megítélésében nem játszhat szerepet az, hogy az ár adott esetben akár nagymértékben eltér a piacon hasonló termékért, szolgáltatásért rendszerint kért szokásos ellenszolgáltatástól. Amennyiben tehát az ajánlattevő le tudja vezetni az árának a megalapozottságát, a beszerzési árát, akkor az ajánlatkérőnek nincsen jogszerű lehetősége ezen okból érvénytelenné nyilvánítani az ajánlatot. A megalapozottság kérdésében azokon a releváns adatokon, megalapozó tényeken, információkon van a hangsúly, amelyek – az igazolás módjától függetlenül – az ajánlati árat, a megajánlás megalapozottságát összességében alá tudják támasztani, és így a szerződés teljesíthetőségét megfelelően igazolják. Ilyen információ lehet például az alvállalkozói ár, de ezen túlmutatóan a beszerzéshez kapcsolódó egyéb szereplők tekintetében felmerülő, az ajánlattevői árelemek alátámasztására szolgáló további információk is, mint például a beszállítói ár.

Az útmutató részletesen taglalja, hogy az ajánlatkérők milyen úton juthatnak arra a döntésre, hogy az adott ajánlati ár elfogadható vagy az adott ajánlatot érvénytelenné kell nyilvánítani.

Az útmutató kitér továbbá az ajánlatkérők aránytalanul alacsony ár vizsgálatával kapcsolatos alábbi lehetőségeire és kötelezettségeire a Kbt. alapján.

Ezen belül a legfontosabb kérdéskörök:

- az ár összehasonlításhoz javasolt szempontjai,
- az árindokolás kérés részletezettsége,
- kiegészítő árindokolás kérés,
- többi ajánlattevőtől összehasonlító adatok kérése,
- a beérkezett árindokolás vizsgálata,
- környezetvédelmi, szociális és munkajogi követelményeknek való megfelelés ellenőrzése,
- fordított bírálat.

A fenti kérdéskörökkel kapcsolatos iránymutatás az Európai Unió Bírósága és a Közbeszerzési Hatóság Döntőbizottságának releváns határozataival alátámasztva szerepel az útmutatóban.

A Tanács a nemzeti és az uniós eljárásrendre vonatkozó eltérő szabályokra is felhívja a figyelmet, tekintettel arra, hogy az uniós eljárás esetén az ajánlatkérő nem tekinthet el a Kbt. 72. § szerinti árvizsgálattól, azt minden esetben el kell végeznie. Nemzeti eljárás esetén azonban a Kbt. 114. § (6a) bekezdése alapján az ajánlatkérő nem köteles az aránytalanul alacsony ár és

egyéb aránytalan vállalatok vizsgálatára, azaz a rendelkezés lehetőséget ad arra az ajánlatkérőnek, hogy eltekintsen az aránytalanul alacsony ár és egyéb aránytalan vállalatok vizsgálatától. Fontos ugyanakkor annak figyelembevétele, hogy a Kbt. a nemzeti eljárásrendben nem ad teljes és általános felmentést az aránytalanul alacsony ár vizsgálata alól, csak választási lehetőséget kínál az ajánlatkérőnek e tekintetben. A Tanács kihangsúlyozza, hogy az ajánlatkérő a Kbt. 73. § (4) bekezdés megsértését valósíthatja meg abban az esetben, ha olyan ajánlatot hirdet ki nyertesként és olyan ajánlattevővel köt szerződést, akinek az ajánlati ára például a jogszabályban előírt munkajogi kötelezettségekkel sincs összhangban.

A Tanács az útmutatójában kiemeli **az árindokolás üzleti titokká nyilvánításának lehetőségeit.**

Az üzleti titokká minősítés az ajánlattevő kompetenciájába tartozik. Az üzleti titokká nyilvánítás jogának tartalmi korlátait egyfelől az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény 1. §-a szerinti fogalom meghatározása, másfelől a Kbt. 44. § (2) és (3) bekezdésében szabályozott tilalom adja meg. A Kbt. 44. § (1) bekezdése formai követelményt is előír a helyes eljárásra, miszerint az üzleti titkot tartalmazó iratokat elkülönített módon kell elhelyezni az ajánlatban, részvételi jelentkezésben, hiánypótlásban, illetőleg a Kbt. 72. §-a szerinti indokolásban. A gazdasági szereplő az üzleti titkot tartalmazó, elkülönített irathoz indokolást köteles csatolni, amelyben részletesen alátámasztja, hogy az adott információ vagy adat nyilvánosságra hozatala miért és milyen módon okozna számára aránytalan sérelmet.

A Tanács a fentieken túl néhány kiemelt beszerzési tárgy esetén ismerteti az aránytalanul alacsony ár kapcsán releváns szakági részletszabályokat, külön kitérve arra, hogy az ajánlatkérőnek milyen szempontokat célszerű figyelembe vennie az árindokolás kérések elkészítése során, illetve a gazdasági szereplőknek milyen tényezőket kell szem előtt tartani.

Ezek a beszerzési tárgyak az alábbiak:

a.) Építési beruházásokra vonatkozó speciális szabályok

Az építési beruházásokra vonatkozóan a Kbt. rendelkezésein túl egyéb jogszabályok is tartalmaznak az aránytalanul alacsony ár tekintetében előírásokat, illetve az ár aránytalanul alacsony voltának megítéléséhez viszonyítási pontokat. A releváns jogszabályok az alábbiak:

- Az építési beruházások, valamint az építési beruházásokhoz kapcsolódó tervezői és mérnöki szolgáltatások közbeszerzésének részletes szabályairól szóló 322/2015. (X. 30.) Korm. rendelet (továbbiakban: 322/2015. (X. 30.) Korm. rendelet);
- Az állami építési beruházások rendjéről szóló 2023. évi LXIX. törvény (továbbiakban: Beruházási törvény);
- Az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet (továbbiakban: 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet);
- A minimális építőipari rezsióradíj 2023. évi mértékéről szóló 18/2023. (X. 5.) ÉKM rendelet (továbbiakban: 18/2023. (X. 5.) ÉKM rendelet).

b.) Tervezési szolgáltatásra vonatkozó speciális szabályok

A tervezési szolgáltatások tekintetében a 322/2015. (X. 30.) Korm. rendelet nem tartalmaz az aránytalanul árra vonatkozó rendelkezéseket úgy, mint az építési beruházások esetén. Azonban

a Beruházási törvény 36. § (5) bekezdése állami építési beruházásokhoz kapcsolódó tervezés tekintetében kimondja, hogy az aránytalanul alacsony ár értékhatárát a Magyar Mérnöki Kamara országos mérnöki szolgáltatások díjszámítása³², valamint a Magyar Építész Kamara területi egységre vetített ajánlott díjszámítási szabályzata³³ szerinti ár 70%-a alatti mértékének figyelembevételével kell meghatározni. Az érintett kamarák díjszámítása az ajánlatkérők számára egyéb tervezési közbeszerzések esetén is iránymutatásul szolgálhat.

c.) Őrzés-védelem tárgyú közbeszerzési eljárásokra vonatkozó speciális szabályok

Az őrzés-védelem tárgyú közbeszerzési eljárások tekintetében a Kbt. rendelkezésein túl egyéb jogszabályok, közlemények is tartalmazzák az ár aránytalanul alacsony voltának megítéléséhez viszonyítási pontokat. A releváns jogszabályok az alábbiak:

- a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény,
- a vagyonvédelmi szolgáltatási rezsioradíj éves változásáról és a megállapítására vonatkozó eljárási szabályokról szóló 374/2021. (VI. 30.) Korm. rendelet,
- a belügyminiszter közleménye a minimális vagyonvédelmi szolgáltatási rezsioradíj 2024. évi összegéről (Hivatalos Értesítő 2023. évi 61. szám).

d.) Takarítás tárgyú közbeszerzési eljárásokra vonatkozó iránymutatás

Takarítási tevékenység tekintetében nincs jogszabályban meghatározott viszonyítási érték az aránytalanul alacsony ár vonatkozásában, így ez esetben a minimálbér és a kötelező bérminimum jogszabályban előírt értékei mellett a szakmai szervezetek (pl. Magyar Tisztítástechnológiai Szövetség [MATISZ]) által tett ajánlások⁴¹ szolgálhatnak iránymutatásul.

A fentiekben jelzett speciális tárgyak tekintetében ugyancsak több Döntőbizottsági határozatban meghozott döntés szerepel az útmutatóban, melyek iránymutatásul szolgálnak mind az ajánlatkérők, mind pedig a gazdasági szereplők, mint ajánlattevők számára.

Jelen tájékoztatásban a Közbeszerzési Hatóság keretében működő Tanács az aránytalanul alacsony ár vizsgálatával kapcsolatban kiadott útmutatójában foglalt lényegesebb részei kerültek ismertetésre.

(Az útmutató teljes szövege az alábbi linken érhető el: <https://www.kozbeszerzes.hu/hirek/uj-utmutato-az-aranytalanul-alacsony-ar-vizsgalataval-kapcsolatban/>)

Kolosiné dr. Percze Zsuzsanna